

Atelierbezoek: Tineke Porck

De vleug van de verf

In de Ankerstraat op Scheveningen heeft Tineke Porck (Blijham 1954) al 25 jaar haar atelier. Het is een redelijke grote en hoge ruimte met helaas iets te weinig daglicht. Ondanks die beperking danken haar schilderijen hun kwaliteit mede aan de manier waarop het licht op de verf valt.

Elk werk uit haar recente serie 'Shifts' bestaat uit een aantal monochroom beschilderde vierkante panelen die met dunne latten in een al dan niet contrasterende kleur een compositie vormen. De panelen zijn zo gemonteerd dat om en om de kwaststreek horizontaal of verticaal loopt. Hierdoor ontstaat een roterend beeld van verf waarvan de afwisselende vleug de levendige dynamiek bepaalt. De lengte van de latten is 4/5 van de zijkant van de panelen. Als een paneel 40 x 40 centimeter meet, is de lat 32 centimeter lang. Daardoor ontstaan in het beeld hiaten en verschuivingen en hebben de 'Shifts' schilderijen het paradoxale karakter van ruimtelijk werk in het platte vlak.

Tineke Porck werkt in de traditie van het constructivisme, maar ze gaat anders om met de wetmatigheden van punt, lijn en vlak dan de schilders van die stroming honderd jaar geleden deden. Tegenover die neutrale en objectieve, mechanische benaderingswijze heeft zij een attitude ontwikkeld die persoonlijk en gevoelsmatig is. Ze realiseert dat door tussen de tastbare vormen lacunes als beeldelement in te zetten. Je moet bij het kijken naar haar schilderijen steeds een sprongetje maken. Porck treedt steeds buiten het kader dat door de panelen wordt aangegeven. Je ogen dansen op en neer, heen en weer. Ze laat in het beeld iets weg dat bijdraagt aan de aard van het werk.

Tineke Porck komt uit een samengesteld domineesgezin. Geboren op het Groningse platteland groeide ze vanaf haar derde jaar op in het polderlandschap van Oostzaan. Dat platte met sloten doorsneden weidegebied met hier en daar een kerktoeren die de hoogte in steekt, is duidelijk van invloed geweest op haar schilderijen. Ze herinnert zich een gesprek met haar vader toen ze een jaar of vijftien was over de begrippen horizontaliteit en verticaliteit in intermenselijke en religieuze zin. "De begrippen horizontaliteit en verticaliteit zijn mij altijd bij gebleven, en vormen nu een formele basis in mijn beeldend werk."

Na een studie Scandinavische Talen en het verzorgen van een gezin kwam er pas op haar 35ste ruimte voor het professionaliseren van haar belangstelling voor de kunst. Ze

ging naar de Vrije Academie in Den Haag die werd vernieuwd onder leiding van de abstract-geometrische schilder Bob Bonies (1937). Hij liet de traditionele werkwijze en de oude naam van de Vrije Academie, Psychopolis, achter zich.

Tineke Porck: "De onderzoekende beoefening van de beeldende kunst stond centraal. In die tijd maakte ik ruimtelijk werk op de hout- en lasafdeling en kreeg ik begeleiding van Pim van der Maas en Nout Visser. Bonies zag ik niet veel omdat hij de begeleiding op de schilderafdeling deed. Later heb ik Bob beter leren kennen toen ik om mijn atelier te kunnen betalen op de administratie van de Vrije Academie ging werken."

Voor de Vrije Academie, waar ze van 1989 tot 1994 het programma volgde, had Tineke Porck al een reeks cursussen gedaan in onder meer De Werkschuit. "Daar maakte ik figuratief anekdotisch werk. Op gegeven moment wilde ik me meer met inhoudelijke begrippen bezighouden en dat kon ik op de Vrije Academie ontwikkelen. Ik maakte er grote sculpturen in hout en staal, in het begin onbeschilderd. De verf kwam later. Ik maakte een object met twee stalen cirkels verbonden door een perspex plaat. Zo vormde ik een brug. Het ging me om het idee van verbinding, maar een verbinding geeft tegelijkertijd ook een scheiding aan. De kwetsbaarheid van een verbinding werd pijnlijk duidelijk toen ik die sculptuur exposeerde tijdens een groepsexpositie. Iemand die een schilderij aan de wand wilde bekijken liep dwars door de perspex plaat heen." Het is een klassieke anekdote die de komisch bedoelde uitspraak 'een sculptuur is iets waar je over struikelt als je achteruitloopt om een schilderij beter te bekijken' illustreert.

"Als er geen verbinding is, valt alles uit elkaar. Dan is er geen structuur," zegt Tineke Porck. In de schilderijen die ze sinds 2002 is gaan maken zie je die wisselwerking tussen harmonie en disharmonie dan ook terug. Ze heeft een persoonlijke stijl ontwikkeld waarin de formele beeldtaal een diepgang heeft gekregen die het mysterie van menselijke verhoudingen vertaalt naar schilderkunstige en spatiale analyses. "Ik wil geen zekerheden poneren, maar laten zien wat ik aan het zoeken ben."

Hoewel haar oeuvre een sterke samenhang kent, is de variatie in haar schilderijen eindeloos. Ze maakt bedachtzaam werk dat langzaam tot stand komt in een bewerkelijk proces. Porck begint, soms na het maken van schetsen, met kleinschalige proefpaneeltjes van MDF om uit te proberen hoe ze een compositie kan samenstellen met drie, vier of zes panelen en de latten als 'laslijnen'. Daarna maakt ze het werk op het grotere formaat dat ze voor ogen heeft. De panelen en latten

worden onzichtbaar aan de achterkant met metalen plaatjes aan elkaar gemonteerd. "Overigens beperk ik me in formaat wel tot wat ik zelfstandig in mijn auto kan vervoeren."

Ieder paneel krijgt twee lagen gesso en daarna twee lagen kleur in acryl en vervolgens een kleurlaag in olieverf en een laatste laag olieverf om de kleur te verdiepen. De bewerkelijkheid van iedere compositie is nog complexer door de positionering van de vormelementen, en de uitsparingen die daardoor ontstaan. Zoals in veel minimale kunst het geval is, doet zich hier het curieuze fenomeen voor dat hoe strikter de beperking is die Tineke Porck kiest des te groter het aantal variaties wordt waaruit ze kan kiezen. Als tegenhanger van de beschilderde panelen maakt ze ook zelfstandige tekeningen die in een directer en sneller werkproces tot stand komen.

Haar samengestelde panelen zijn in dubbel opzicht composities, zowel schilderkunstig als muzikaal. Toen ze in 2019 een solo-expositie, 'Linea recta', had in de bovenzaal van de Haagse Kunstkring heeft Het Nederlands Pictofonisch Ensemble, onder leiding van Gonzalo Gimenez haar werk vertaald in composities voor cello en contrabas. Haar schilderijen laten zich lezen als partituren, met sleutels, maten, noten en tonen, volume en pauzes.

Het is wonderlijk hoe het werkt in de kunstwereld. Tineke Porck heeft vanuit een volkomen integere manier van doen een professionele praktijk als schilder opgebouwd. Haar werk is eigenzinnig en in de subtiele abstractie heeft het een persoonlijke en poëtische kwaliteit. Door haar bescheiden opstelling en karakter is ze met haar uitzonderlijke werk echter niet doorgedrongen tot het museale echelon. Haar galerie O-68 in Velp presenteert haar werk op beurzen en digitale platforms, maar buiten de kring van belangstellenden en liefhebbers krijgt haar werk niet de aandacht die het verdient. Gelukkig zijn haar nieuwe schilderijen binnenkort te zien in Kunstlokaal №8 in Jubbega en in oktober is er een solo-presentatie van haar werk in de bovenzaal van de Haagse Kunstkring, met als titel 'On The Move'. Tineke Porck: "Ik wil laten zien dat ik er ben en dat mijn werk het waard is om gezien te worden."

6 t/m 31 oktober 2021

Solo tentoonstelling Tineke Porck 'On The Move'

Haagse Kunstkring

Denneweg 64

2514 CJ Den Haag

www.tinekeporck.nl

Alex de Vries